
Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:1

De kyrkliga utbildningarna: rekrytering och forskarutbildning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner, 2018:1 om en nationell rekryteringsplan, 2018:17 om forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger och 2018:87 om fri musikundervisning i kyrkomusikers tjänster.

Utskottet anser att man måste ta på allvar de utmaningar Svenska kyrkan har i rekryteringen till kyrkliga tjänster och ser behovet av att den nationella nivån fortsätter sitt stöd i rekryteringsarbetet. Utskottet ser fram emot att kunna ta del av utvärderingen av utbildningsreformen som väntas vara klar i maj 2019. Vid eventuella åtgärder med anledning av utvärderingen förutsätter utskottet att kyrkostyrelsen tar ett helhetsperspektiv som även innefattar rekryteringsfrågan.

Enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stiftet och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och i nuläget har stiftet inte begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna. Detta gäller även reglering av fri musikundervisning i kyrkomusikers tjänst. Utskottet anser därför att en eventuell reglering av denna måste ske lokalt.

Utskottet anser att det är viktigt att lyfta fram behoven av forskarkompetens bland diakoner och församlingspedagoger. Den kompetensen tillför Svenska kyrkan en strategisk kompetens som behövs för att utveckla både den diakonala och den pedagogiska församlingsverksamheten. Men eftersom det idag finns möjligheter för både diakoner och församlingspedagoger att gå en forskarutbildning på högskola eller universitet ser inte utskottet ett behov av utredning.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå samtliga motioner.

Till betänkandet finns två reservationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:17.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:87.

Motionernas förslag

Motion 2018:1 av Lars-Ivar Ericson, Nationell handlingsplan för rekrytering till kyrkliga tjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdraga till kyrkostyrelsen att upprätta en nationell handlingsplan för att underlätta rekryteringen till tjänster i Svenska kyrkan.

Motion 2018:17 av Lars B Andersson m.fl., Forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningar för möjligheter till forskarutbildning för församlingspedagoger och diakoner.

Motion 2018:87 av Alve Svensson, Fri musikundervisning i kantors- och organisttjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att snarast utreda möjligheten att skriva in i kyrkoordningen att församlingar av en viss storlek ska erbjuda fri musikundervisning i orgelspel eller, om det inte finns intresserade elever för detta instrument, pianospel med inriktning mot orgelspel.

Bakgrund

Utmaningar för kompetensförsörjning

I kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2018:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021*, bilaga 1 Omvärldsbeskrivning, står följande om utmaningarna för kompetensförsörjningen i Svenska kyrkan.

Minskad kännedom om, och engagemang i, Svenska kyrkan utmanar framtidens kompetensförsörjning och rekryteringen till de kyrkliga utbildningarna. Enligt prognoser kommer efterfrågan på utbildad arbetskraft inom vissa delar av Svenska kyrkans verksamhet att bli större än tillgången. Samtidigt kan pensionsavgångar och nedgångar i medlemstal innebära ett behov av att göra avvägningar av hur många tjänster som behövs för framtiden beroende på kyrkans ekonomi och verksamhet.

För bibehållen kompetensförsörjning och förmåga att rekrytera är en hållbar arbetsmiljö av stor vikt. Kyrkans akademikerförbund uppger att risken för att drabbas av psykisk ohälsa pga. stress och utmattning är högre för präster än för övriga yrken. Allra störst risk löper kvinnliga präster. Var femte diakon har under det senaste året upplevt någon form av hot eller våld i sitt arbete och var femte har också varit sjukskriven på grund av stress i mer än två veckor.

Organisation för rekrytering genom tiden

Svenska kyrkan har även tidigare haft perioder med för få sökande till utbildningar. Det är särskilt ifråga om rekrytering till uppdraget som präst som det har gjorts insatser på rikskyrklig nivå. Biskopsmötet inrättade en prästrekryteringskommitté omkring 1960. I brist på en samlad rikskyrklig organisation inrättades under 1970-talet på ärkebiskopens kansli befattningar på olika arbetsområden, bl.a. inrättades en stiftsadjunktur för arbetet med prästrekryteringen. Efterhand som antalet befattningar med uppgifter inom församlingsarbetet ökade och differentierades breddades på ett motsvarande sätt arbetet med rekryteringsfrågorna.

De organisatoriska förutsättningarna ändrades när det 1985 kom till en samlad rikskyrklig organisation. I den instruktion som 1999 års kyrkomöte fastställde för Nämnden för kyrkolivets utveckling angavs som en uppgift ”att främja rekryteringen till och informera om kyrkliga tjänster och yrkesutbildningar”. Den uppgiften togs 2006 över av den nya Nämnden för utbildning, forskning och kultur som enligt sin instruktion bl.a. skulle främja ”rekrytering till kyrklig tjänst och utbildning”. Samtliga

nämnder på nationell nivå avskaffades från 2014. Sedan dess har kyrkostyrelsen det samlade ansvaret för verksamheten på nationell nivå.

KI 2018:1

Ansvar, mål och insatser för kompetensförsörjning

Den nationella nivån ansvarar för de kyrkliga utbildningarna och för att stötta stiftens i deras rekryteringsuppdrag till de kyrkliga utbildningarna.

Biskoparna och domkapitlen har enligt kyrkoordningen ett ansvar som rör rekrytering i samband med sina uppdrag gällande antagning och vigning av präster och diakoner. Ansvaret är en del av stiftets uppdrag att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. I ett vidare perspektiv ingår i främjandet av församlingarnas liv också att främja rekrytering till andra yrken och uppdrag i församlingarna både vad gäller anställda och ideella medarbetare. Enligt rekryteringsansvariga på stiftskanslier har medvetenheten ökat om betydelsen av att finna former för att stärka församlingarna som rekryterande miljö.

I KsSkr 2018:1 finns kyrkostyrelsens mål för kompetensförsörjning under målbild 1 (delmål 1 C): ”Den nationella nivån säkerställer i samverkan med stiftens kompetensförsörjning som svarar mot Svenska kyrkans framtida behov” (sidan 13). För att uppnå detta delmål skriver kyrkostyrelsen att den kommer att ge stöd till stiftens och församlingarnas rekrytering till kyrklig tjänst bl.a. genom rekryteringskonferenser och informationsmaterial. Stiftens har inte begärt särskilt stöd från den nationella nivån när det gäller arbetet med kompetensförsörjning eller rekrytering.

I början av hösten 2018 påbörjades en utvärdering av utbildningsreformen och målet är att den ska redovisas i maj 2019.

Rekrytering i plattformen för kyrkomusik

Kyrkomötet beslutade 2013 att bifalla motion 2013:89 *Svenska kyrkans ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet* som rör hur Svenska kyrkans nationella nivå fortsättningsvis ska ta sitt ansvar för kyrkomusiken som en del av det kyrkliga kulturarvet. En förstudie blev klar 2015 och i maj 2018 fastställde kyrkostyrelsen Svenska kyrkans plattform för musik (Ks 2017-1064, 2018-05-08–09). Beslutet fattades efter samråd med interna och externa intressenter. Plattformen syftar till att vara en utgångspunkt för ett aktivt strategiskt kyrkomusikaliskt arbete i olika former. Den utgör en samlad grund för aktiviteter och handlingsplaner som syftar till att stärka och utveckla Svenska kyrkans roll i musiklivet.

Den identifierar bl.a. rekrytering och utbildning för tjänst i Svenska kyrkan som ett angeläget område.

Behovet av ett strategiskt rekryteringsarbete är stort. På många håll har man svårt att rekrytera utbildade kyrkomusiker för tjänst i Svenska kyrkan, något som bland annat beror på en påtaglig brist på kyrkomusiker med relevant kompetens. Ett minskat söktryck till utbildningarna visar att rekryteringsarbetet behöver stärkas. Samtidigt anställs ibland musiker som inte är klara med sin utbildning eller som har en annan utbildningsbakgrund. På sikt kan dessa förhållanden innebära att musiklivet i kyrkan utarmas eller inte kan svara upp mot förväntningar av andra aktörer inom det offentliga musiklivet. Det är av vikt att främja och värna de sammanhang i kyrkans musikverksamhet som utgjort plantskolor för musikalisk utbildning.

Under ett kyrkomusiksymposium i september 2018 presenteras och behandlas plattformen.

Fri musikundervisning

Tidigare fanns det inskrivet att kyrkomusiker skulle avsätta tid för undervisning i orgelspel men detta ändrades redan 1990 och sedan dess har detta varit upp till varje arbetsgivare huruvida undervisning ska ingå i en kyrkomusikers tjänst. Det finns ingen sammanställning av hur vanligt det är att kyrkomusiker erbjuder fri musikundervisning idag.

I Kyrkans avtal 17 hänvisas till utvecklingsdokumentet *Kyrkomusiken i Trossamfundet Svenska kyrkan*. Det har tagits fram av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation, Lärarförbundet och Kyrkomusikernas Riksorganisation. Dokumentet har som syfte att underlätta relationen arbetsgivare – arbetstagare där man gemensamt tar ansvar för fortsatt utveckling av kyrkomusiken i församlingslivet:

För att rekrytera nya kyrkomusiker krävs nya arbets- och samarbetsformer vad gäller fri musikundervisning. Bl.a. bör möjligheter till församlingsgränsöverskridande samarbete prövas, t.ex. kan en duktig orgelpedagog, en skicklig gospelkörledare o.s.v. erbjudas uppgifter över församlingsgränserna. Med på många håll vikande kommunala satsningar på musikutbildning för barn och ungdom, blir kyrkans egna insatser på detta område desto viktigare.

Forskarutbildning för diakoner och pedagoger

Forskarutbildning ger ämneskunskap och metodisk skicklighet att hantera nya utmaningar. Att medarbetare i Svenska kyrkan genomgår forskarutbildning utgör en långsiktig kompetenshöjning som gör det lättare för kyrkan och hennes medarbetare att hantera utmaningar som Svenska kyrkan står för.

Forskarutbildningar är i regel inte knutna till vissa yrkeskategorier. Präster som doktorerar kan göra det inom olika ämnen och även om det oftast är inom teologi kan även andra utbildningar vara yrkesmässigt relevanta för präster. Samma gäller för diakoner och församlingspedagoger.

All forskarutbildning sker vid högskolor och kan således inte inrättas av Svenska kyrkan utan att man startar en egen högskola. Vill man arbeta för att en forskarutbildning inom diakonivetenskap eller församlingspedagogik kommer till stånd kan detta ske i dialog med en högskola där Svenska kyrkan påtalar behovet och föreslår inriktning och högskolan beslutar om eventuellt innehåll och ansvarar för utbildningen.

Vid högskolor är det redan möjligt för diakoner och församlingspedagoger att doktorera inom olika ämnen. Relevanta ämnen för diakoner kan exempelvis vara inom Människan i välfärdssamhället vid Ersta Sköndal Bräcke högskola och en rad olika ämnen vid Socialhögskolan i Lund. Idag bedrivs ändå det mesta av forskningen på området diakoni inom teologiska institutioner. Församlingspedagoger kan exempelvis forska inom områden pedagogik eller teologi. Det tilltänka avhandlingsämnet och personens intresse styr inom vilket ämne forskarstudierna bedrivs, oavsett yrkesgrupp. Medarbetarens utbildning är avgörande för om hon eller han är behörig att påbörja forskarstudier inom ett visst ämne. Är medarbetaren inte behörig behöver första steget vara att komplettera grundutbildning innan hon eller han kan gå vidare till forskarutbildning.

Tidigare behandling i kyrkomötet

I Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2015:14 behandlades motion 2015:69 *Rekryteringsstöd till församlingar och pastorat* i vilken det föreslogs att det skulle genomföras en utredning av möjligheterna att stötta församlingar och pastorat

i rekrytering av personal. Utskottet föreslog avslag och konstaterade att frågan om rekryteringsstöd huvudsakligen faller inom ramen för stiftens tillsyn och främjande av församlingarnas liv och att ett omfattande stöd erbjuds i många stift. De hänvisade också till att Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation erbjuder stöd och allmän rådgivning på området. Kyrkomötet avsåg motionen i enlighet med utskottets förslag.

Till kyrkomötet 2017 framhöll kyrkostyrelsen i sin skrivelse KsSkr 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen* att det kan behövas ytterligare åtgärder för att stimulera rekrytering av studerande till kyrkomusikerutbildningarna så att problematiken med svårigheter för församlingar att i sin tur rekrytera behöriga musiker kan minskas. I kyrkostyrelsens skrivelse till 2016 års kyrkomöte KsSkr 2016:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2017–2019* betonade styrelsen att det är angeläget med strategisk kompetensförsörjning som även innebär åtgärder för att fortbilda och behålla medarbetare i organisationen. Styrelsen anser att det är en fråga för hela Svenska kyrkan att komma till rätta med de beskrivna rekryteringsproblemen.

Kyrkomötet behandlade 2017 i betänkande TU 2017:7 två motioner, motion 2017:32 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att genom stiftens stimulera rekrytering av kyrkomusiker samt motion 2017:119 med förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta en långsiktig handlingsplan, minst tio år, för rekrytering av anställda och ideella medarbetare, att se till att handlingsplanen får tydligt utvärderingsbara mål med kontinuerlig uppföljning, att skyndsamt inrätta en nationell centrubildning som ges ansvar för rekryteringssatsningen, att se till att centrubildningen placeras i ett eller två stift, att i nästa års förslag till budget ställa ekonomiska resurser till centrubildningens verksamhet samt att utvärdera och besluta om former för fortsättning av arbetet efter tio år.

Utskottet ansåg att det var mycket viktigt att vidta adekvata åtgärder för att stärka rekryteringen av både kyrkomusiker och de andra kyrkliga profilerna. Utskottet ansåg att det som motion 2017:32 efterfrågade redan fanns med i kyrkostyrelsens skrivelse 2017:4 *Kyrkomusiker i kyrkoordningen* och föreslog därför kyrkomötet besluta att motionen besvarad med vad utskottet anfört. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ansåg vidare att frågor som gäller rekrytering till kyrkliga utbildningar och tjänster främst är en fråga för församling och stift och att den nationella nivåns huvudsakliga uppgift i detta är att stödja och främja stiftens arbete. Utskottet föreslog därför avslag på motion 2017:119 i sin helhet och kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2018:1

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:1.

Utskottet anser att man måste ta på allvar de utmaningar Svenska kyrkan har i rekryteringen till kyrkliga tjänster och noterar att kyrkostyrelsen har lyft utmaningarna i sin omvärldsbevakning i KsSkr 2018:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2019–2021*. Utskottet har under överläggningen berört flera olika faktorer som är viktiga i rekryteringsarbetet såsom arbetet med att engagera frivilliga, församlingarna som rekryterande miljöer och möjligheten att rekrytera studenter genom t.ex. distansutbildning.

Utskottet ser gärna att den nationella nivån fortsätter sitt stöd till rekryteringsarbetet. Utskottet ser fram emot att kunna ta del av den pågående utvärderingen av utbildningsreformen som väntas vara klar i maj 2019. Den kan ge viktiga lärdomar

för framtida rekryteringsarbete. Vid eventuella åtgärder med anledning av utvärderingen förutsätter utskottet att kyrkostyrelsen tar ett helhetsperspektiv på utbildningarna som även innefattar ett rekryteringsperspektiv.

Utskottet noterar att enligt ansvarsfördelningen i kyrkoordningen är församlingarna, stiftet och biskoparna de som primärt ansvarar för rekryteringen och i nuläget har stiftet inte begärt särskilt stöd från den nationella nivån i frågorna.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:1.

Motion 2018:17

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:17.

Utskottet bejakar motionärernas intention att lyfta fram behoven av forskarkompetens bland diakoner och församlingspedagoger. Den kompetensen tillför Svenska kyrkan strategisk kompetens som behövs för att utveckla både den diakonala och den pedagogiska församlingsverksamheten.

Utskottet ser att det redan idag finns möjligheter för både diakoner och församlingspedagoger att gå en forskarutbildning, även om ämnet för den utbildningen kan variera. Möjligheten finns både i Sverige och utomlands.

Det finns inte några finansierade doktorandtjänster på Svenska kyrkans nationella nivå idag. Utskottet anser därför att diakoner och pedagoger har strukturellt samma möjligheter som präster att läsa en forskarutbildning.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:17.

Motion 2018:87

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:87.

Utskottet ser med stort allvar på den rekryteringsutmaning som Svenska kyrkan står inför när det gäller kyrkomusiker. Utskottet bejakar motionärens intention att genom fri musikundervisning i församlingarna skapa en rekryterande miljö för framtida kyrkomusiker i Svenska kyrkan. Att erbjuda fri musikundervisning ser utskottet som ett bra alternativ för att uppmuntra unga musikintresserade personer att bli kyrkomusiker. Det upplägget bör uppmuntras på Svenska kyrkans alla nivåer utifrån varje nivåns uppdrag och ansvar.

Utskottet vill lyfta möjligheten för församlingar och pastorat att samarbeta i frågan så att man t.ex. kontraktvis kan samla kompetensen för orgelundervisning. Att även vissa av studieförbunden erbjuder orgelundervisning för barn ser utskottet som mycket positivt.

Motionären vill att kyrkostyrelsen ska få i uppdrag att utreda om det går att införa i kyrkoordningen att församlingarna ska erbjuda fri musikundervisning. Utskottet anser att en sådan reglering inte kan finnas i kyrkoordningen utan bör regleras lokalt, t.ex. i församlingsinstruktionen eller i kyrkomusikers arbetsbeskrivning. Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen och kyrkostyrelsens musikråd fortsätter följa denna viktiga fråga och att församlingar och stift ges det stöd de efterfrågar inom ramen för den nationella nivåns uppdrag.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:87.

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Cecilia Brinck, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag och yrkar bifall till motion 2018:87.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:17 Forskarutbildning för diakoner och församlingspedagoger till förmån för motionen.

Vicktoria Bagi

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:2

Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:24. Motionären vill att Johannelunds teologiska högskola åter ska bli en godkänd pastoralteologisk prästutbildning för tjänst som präst i Svenska kyrkan. I och med utbildningsreformen 2013 blev den pastoralteologiska utbildningen vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut den enda pastoralteologiska utbildningen för de fyra kyrkliga utbildningarna till diakon, församlingspedagog, kyrkomusiker och präst.

Utskottet ser värdet i att varva utbildning och praktik som man gör på Johannelunds teologiska högskola men vill inte att man förekommer den utvärdering av utbildningsreformen som beräknas pågå fram till maj 2019. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:24.

Motionens förslag

Motion 2018:24 av Kjell O Lejon m.fl., Pastoralteologisk utbildning vid Johannelunds teologiska högskola

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att den pastoralteologiska prästutbildningen vid Johannelunds teologiska högskola återigen till fullo godkänns som komplett pastoralteologisk prästutbildning för tjänst som präst i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Utbildningsinstitutets huvuduppdrag är att ge pastoralteologisk utbildning till blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster. För att bättre kunna integrera framtida medarbetare inom de olika yrkesgrupperna och för att underlätta för studenterna studiegång har den pastoralteologiska utbildningen samlats till ett slutår eller en sluttermin. Präster, diakoner och församlingspedagoger läser ett avslutande pastoralteologiskt år medan organister och kantorer går en pastoralteologisk termin vid ett tillfälle under sin utbildningstid. De pastoralteologiska kurserna skräddarsys för respektive yrkeskategori.

Förutom det pastoralteologiska året läser prästkandidaterna Pastoralteologisk grundkurs (PG, tidigare PA) som är en introducerande pastoralteologisk kurs och

motsvarar tio veckors heltidsstudier. Studenterna läser kursen under sina akademiska studier men det är Svenska kyrkans utbildningsinstitut som ger kursen.

Innan utbildningsreformen trädde i kraft den 1 augusti 2013, fanns totalt 18 olika utbildningsplatser för de fyra yrkesutbildningarna, varav Johannelunds teologiska högskola var en. Vid Johannelunds teologiska högskola erbjöds teologisk grundutbildning och pastoralteologisk utbildning integrerat. Från den nationella nivån lämnades ett ekonomiskt anslag till den pastoralteologiska utbildningen.

När den nationella nivån beslutade om en utbildningsreform och utbildningsinstitutets tillkomst innebar detta att den pastoral utbildningen för de fyra yrkesgrupperna samlades till utbildningsinstitutet. Enligt dåvarande Nämnden för utbildning, forskning och kultur var en av anledningarna till utbildningsreformen högskolereformen, den så kallade Bologna processen, som innebar att Sverige införde en ny utbildnings- och examensstruktur 2007 och anpassade den högre utbildningen till resten av Europa (KsSkr 2012:2, bilaga 3: *Svenska kyrkans utbildningar i framtiden*). För studenter i Sverige har den gett möjlighet att läsa delar av eller hela sin examen vid olika universitet och högskolor även utanför Sverige. Det innebar också att akademisk utbildning och pastoralteologisk utbildning inte kunde blandas på det sätt som tidigare gjordes.

I det beslut som dåvarande Nämnden för utbildning, forskning och kultur fattade om utbildningsinnehåll följer de angivna studierna till diakon, församlingspedagog, kyrkomusiker och präst de regler och examina som gäller inom högskola och universitet. Den grundläggande utbildningen ges inom det offentliga utbildningssystemet. Svenska kyrkan tillhandahåller pastoralteologiska utbildningar som är specifika för tjänst inom Svenska kyrkan.

En annan motivering till utbildningsreformen var att samverka mellan de olika yrkesgrupperna skulle vara en naturlig del i studierna och skapa förutsättningar för lärande och samarbete. En utbildningsorganisation i egen regi skulle också ge möjlighet att utveckla kunskap och undervisning om vad pastoralteologisk kompetens är och hur lärande ska ske. Sammantaget innebar detta att Svenska kyrkan samlade den pastoralteologiska utbildningen i egen regi vilket hade som följd att denna inte kan ges vid andra utbildningsinstitutioner.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:24.

Utskottet ser värdet i att varva utbildning och praktik såsom Johannelunds teologiska högskola gör. Både söktrycket och utexaminerade prästers omdömen om högskolan vittnar om en utbildning som uppskattas av många präster som har studerat där.

I och med utbildningsreformen 2013 blev den pastoralteologiska utbildningen vid Svenska kyrkans utbildningsinstitut den enda pastoralteologiska utbildningen för de fyra kyrkliga utbildningarna till diakon, församlingspedagog, kyrkomusiker och präst. Utskottet anser inte att man ska förekomma den pågående utvärderingen av utbildningsreformen som väntas vara färdig i maj 2019. Vidare menar utskottet att det är en risk att göra ändringar i en enskild del av utbildningsreformen genom att besluta om ett undantag för Johannelunds teologiska högskola. Vid eventuella åtgärder med anledning av utvärderingen av utbildningsreformen förutsätter utskottet att kyrkostyrelsen tar ett helhetsperspektiv på utbildningarna.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:24.

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Cecilia Brinck, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot Kyrkolivsutskottets beslut till förmån för bifall till motionen.

Det är oerhört angeläget att snarast bredda möjligheterna till prästutbildning ur rekryteringssynpunkt. Johannelunds teologiska högskola erbjuder varvad teori och praktik i sin utbildning. Ett starkt söktryck visar det stora intresset för denna utbildningsform.

Agne Arnesson, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:3

Uppdrag som gatupräst eller -diakon

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:73. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen ska utreda behovet av gatupräster eller -diakoner. Utskottet anser att det som motionären för fram i sin motion är angeläget men att det är församlingarnas uppgift att bemanna och prioritera utifrån de pastorala behov de identifierar och möter. Därför föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:73.

Motionens förslag

Motion 2018:73 av Terence Hongslo m.fl., Uppdrag som gatupräst eller -diakon

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda behovet av uppdrag som gatupräst eller -diakon.

Bakgrund

De som vigs till tjänst i kyrkan är tjänare åt evangelium. När kyrkan kallar till uppdragen som präst och diakon hör detta därför samman med församlingens grundläggande uppgift. Genom gudstjänst, diakoni, undervisning och mission ska människor komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.

I församlingens grundläggande uppgift, en sammanfattning av det som en församling ska ägna sig åt, ryms självfallet också "själavård" i en mer allmän mening.

Den närmare utformningen av församlingsarbetet när det gäller bemanning, utformning av tjänster och övriga prioriteringar utifrån de pastorala behov som församlingen identifierat, är en fråga för kyrkorådet och kyrkoherden i respektive församling. I Svenska kyrkans strategi för kommunikation och digital närvaro (<https://internwww.svenskakyrkan.se/kommunikation/svenska-kyrkans-strategi-for-digital-kommunikation-och-narvaro>) betonas att Svenska kyrkan ska finnas där människor finns och vara tillgänglig de tider på dygnet då människor har behov av kyrkan.

Stiftets roll är att främja och utöva tillsyn över den församlingsverksamhet som bedrivs och den nationella nivåns uppgift är att i sin tur stödja stiftet i dess roll. Som ett led i att stödja församlingarna förekommer att ett stift eller den nationella nivån ges i uppdrag att samordna viss verksamhet. Ett exempel är funktionen med *Jourhavande präst* som samordnas nationellt. Utöver detta finns det präster, diakoner och

pedagoger som ägnar delar av sin arbetstid till så kallad *Nätvandring* vilket innebär att de möter människor på nätet. Nätvandrarernas erfarenheter lyfts ibland i olika former av nationella nätverk (t.ex. konfirmandnätverk), men det har inte kommit fram behov av att utreda det uppdraget eller den verksamheten vidare.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet har inte tidigare behandlat motioner som direkt handlat om så kallade gatupräster eller -diakoner, däremot näraliggande motioner. 2009 års kyrkomöte behandlade en motion om själavård och andlig vägledning (2009:21). Motionen bifölls av kyrkomötet och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att kartlägga och utvärdera själavård och andlig vägledning (KmSkr 2009:16). Kyrkostyrelsen genomförde en förstudie vilken visade att det redan fanns tillräckligt med litteratur inom området och uppdraget var därmed slutbehandlat.

Två år senare behandlade 2011 års kyrkomöte en motion om andliga mötesplatser (2011:7). Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande (KI 2011:11) att motionen skulle avslås med motiveringen att det visserligen är viktigt att Svenska kyrkan är närvarande där människor vistas i samhället, liksom motionärernas önskan att skapa andliga mötesplatser, där människor befinner sig, men att det enligt kyrkoordningen är den lokala församlingens ansvar. Kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag.

Till 2014 års kyrkomöte förelåg motion 2014:45 i vilken motionärerna föreslog att det skulle tas fram en rapport som uppmuntrar till nya uttryck för att vara kyrka, ett öppnande för ”fresh expressions” (bland andra har engelska kyrkan har visat öppenhet för detta sätt att utveckla församlingsarbetet, inte minst genom den före detta ärkebiskopen i Anglikanska kyrkan, Rowan Williams). Motionen behandlades av Tillsyns- och uppdragsutskottet (TU 2014:1). Utskottet bejakade grundintentionen men med hänvisning till den långsiktiga satsningen *Dela tro – dela liv* föreslog utskottet att motionen skulle avslås vilket även blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:73.

Utskottet anser att motionen rör en angelägen fråga för Svenska kyrkans församlingar. Det är viktigt att präster och diakoner finns tillgängliga för spontana möten och samtal, där människor lever och rör sig. Utskottet delar motionärens uppfattning att dessa kontakter har att göra med den grundläggande uppgiften, särskilt diakoni och mission. Samtidigt har utskottet uppfattningen att det är upp till den enskilda församlingen att utifrån, pastorala behov och de vigningslöften som präster och diakoner avgett, bestämma hur präster och diakoner ska arbeta. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2018:73.

Uppsala den 3 oktober 2018

KI 2018:3

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:4

Undervisning och lärande

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som handlar om strategier och ekonomiska satsningar kring Svenska kyrkans lärande och undervisning samt verksamhet för barn och unga. Motionärerna ställer viktiga och angelägna frågor, men utskottet förväntar att *Programmet för lärande och undervisning* svarar mot det som motionerna föreslår när det gäller undvikande av glapp i församlingens verksamhet för dessa åldrar. Utskottet har under beredningen erfarit att undervisning och lärande kommer vara ett prioriterat område för Svenska kyrkan, på alla nivåer, under lång tid framöver. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionerna 2018:76 och 2018:84 ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:76, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:76, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:84.

Motionernas förslag

Motion 2018:76 av Niklas Grahn m.fl., Programmet för lärande och undervisning

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att tydliggöra tidsperspektivet för programmet för lärande och undervisning
2. uppdra till kyrkostyrelsen att stärka den långsiktiga strategiska styrningen av Svenska kyrkans lärande och undervisning.

Motion 2018:84 av Nina Wahlin och Åsa Ingårda, Nationell ungdomsatsning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verkställa en ekonomisk nationell satsning på åldersgruppen 10–13 år (plus/minus några år) för samtliga stifts möjlighet att stärka pastorats och församlingars åldersanpassade verksamheter för denna målgrupp.

Bakgrund

Svenska kyrkan möter varje år en stor mängd människor som deltagare i församlingsverksamheter, gudstjänster och på arenor utanför kyrkan. I skrivelsen KsSkr 2018:1 *Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2018–2020* lyfter

kyrkostyrelsen fram lärande och undervisning som ett prioriterat område för nationell nivå under de kommande åren. Det sker i form av ett systematiskt och sammanhållet program som ska stärka och utveckla lärande och undervisning i hela Svenska kyrkan.

I ett första steg organiseras programmet som ett projekt med tidsramen 2018–2020. Förstått på det viset kan *programmet* beskrivas som en långsiktig förstärkning av och samling kring kyrkans undervisning; en mobilisering som bygger på krismedvetenhet och en gemensam förståelse av lärande och undervisning i Svenska kyrkan.

I projektbeskrivningen för *Programmet lärande och undervisning* (Ks 2016/0088) anges följande.

Att tala om ett lärandeprogram i singularis och bestämd form ("programmet") är alltså inte helt enkelt, givet att det redan sker undervisning runt om i landet och att församlingarna själva avgör vad de vill ta ombord. Dessutom pågår redan särskilda satsningar på undervisning inom ramen för stiftens strategiska arbete. Det kan därför vara lättare att tänka program i betydelsen samling: att hela organisationen utifrån en gemensam krismedvetenhet samlas kring undervisningsuppdraget och att programmet samlar (inventerar, tillgängliggör, utvecklar) det arbete som pågår i landet och driver det framåt. I denna gemensamma satsning har alla kyrkans delar viktiga roller att spela. Uppgiften för nationell nivå blir att etablera, driva och ta ansvar för ett arbete med lärande och undervisning enligt de tre linjer som beskrivs i det följande.

Programmet för lärande och undervisning kan beskrivas i tre huvudlinjer:

1. stödja arbetet i stift och församlingar,
2. utveckla en digital plattform med två ingångar/grenar, samt
3. utveckla stöd till insatser i offentligheten/det offentliga samtalet

Till programmet hör också att arbeta vidare med ett förslag till förändring i kyrkoordningen avseende församlingens undervisning. Svenska kyrkans kyrkosyn ger församlingarna hög grad av autonomi och självstyre, därför kan engagemang i ett särskilt projekt aldrig beställas. Ett gemensamt, sammanhållet och systematiskt arbete behöver alltså ske frivilligt, kollegialt och solidariskt, i god samverkan mellan stiftet och nationell nivå liksom mellan förtroendevalda, biskopar, medarbetare och ideella.

Programmet för lärande och undervisning har föregåtts av tidigare program/satsningar; *Programmet Barn och unga* (2009–2012) och *Dela tro – Dela liv* (2013–2018). En utvärdering av satsningen *Dela tro – dela liv* kommer att presenteras för kyrkomötet 2019 och en slutkonferens med erfarenhetsutbyte är planerad till Karlstad i november samma år.

I *Programmet för lärande och undervisning* är undervisningsuppdraget i fokus, men barn och ungdomar har getts ett särskilt fokus.

Svenska kyrkan möter varje år en stor mängd barn och ungdomar. I åldersgruppen 10–12 finns mellan 26 000 och 27 000 barn i olika former av gruppverksamheter i församlingarna (2017). Läger vi på åldersgruppen 13–15 år (konfirmander är inte inräknade) blir siffran drygt 39 000 totalt, 2007 uppgick den siffran till drygt 36 000 totalt. Till detta ska räknas ungefär 26 500 deltagande barn i barnkörsverksamhet (till barnkörer räknas vanligtvis körer med barn från 0–15 år).

Det är framför allt Västerås stift som har haft ett kraftigt ökat antal deltagande i gruppverksamhet 10–12 år, vilket förklarar att siffrorna pekar uppåt. Även i Karlstads, Linköpings och Stockholms stift har antalet som deltar i gruppverksamhet 10–12 år ökat. När det gäller gruppdeltagande i åldersgruppen 13–15 år har det skett en ökning i Linköpings, Luleå, Visby, Västerås och Växjö stift.

Förra året behandlade Kyrkolivsutskottet i sitt betänkande KI 2017:3 motion 2017:120 där motionären i punkt 1 föreslog att kyrkomötet skulle uppdraga till kyrkostyrelsen att i den kommande satsningen *Programmet för lärande och undervisning* utarbeta en nationell *Trons ABC* där innehållet i kyrkans dopundervisning för olika åldrar formuleras. I samma betänkande behandlades motion 2017:13 där motionären önskade riktlinjer för Svenska kyrkans dopundervisning. Utskottet föreslog i båda fallen att förslagen skulle avslås och som skäl för detta hänvisade det till de satsningar som gjorts (*Programmet Barn och unga* och *Dela tro – dela liv*) och man pekade även på det pågående arbetet med *Programmet för lärande och undervisning*. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets överväganden

Motion 2018:76

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:76.

Utskottet har fått ta del av information som tydliggjort tidsplanen för *Programmet för lärande och undervisning*, både i det korta och långa perspektivet. Det framkom då att undervisning och lärande kommer vara ett prioriterat område för Svenska kyrkan, på alla nivåer, under lång tid framöver. Utskottet uppfattar att *Programmet för lärande och undervisning* har en inledande fas på tre år och dess resultat och rekommendationer kommer att genomsyra Svenska kyrkans arbete med undervisning och lärande i det långa tidsperspektivet. Utskottet uppfattar det som problematiskt att det finns olika tidsplaner angivna i styrdokument, webb och övriga dokument gällande programmet. Utskottet föreslår utifrån det som ovan anförts att motion 2018:76 ska avslås i sin helhet.

Motion 2018:84

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:84.

Utskottet bejakar intentionen i det som föreslås i motionen. Det är viktigt att undvika glapp i församlingens verksamhet gällande barn och unga. Utskottet delar motionärernas uppfattning att avsaknad av verksamheter för barn och unga är särskilt olyckligt åren innan de får inbjudan till konfirmationsundervisning, vilket riskerar att de försvinner ur församlingsverksamheten. Samtidigt vill utskottet framhålla vikten av att barn och unga, oavsett ålder eller intresseinriktning kan finna sammanhang och verksamheter som passar för dem. Utskottet uppfattar att det arbete som ska göras i programmet för lärande och undervisning också omfattar åldersgruppen 10–13 år. Utskottet föreslår därför att motion 2018:84 ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Inga Alm, Anders Ahl, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället:

Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets förslag till avslag på motion 2018:84 och till förmån för följande förslag.

1. Kyrkomötet beslutar i första hand att bifalla motion 2018:84.
2. Kyrkomötet beslutar i andra hand att med anledning av motion 2018:84 uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att en nationell stark satsning för åldersanpassade aktiviteter för åldersgruppen 10–13 +/- några år innefattas inom ramen för så väl det långsiktiga programmet och det mer kortsiktiga och tidsmässigt avgränsade projektet för lärande och undervisning.

Detta då motionen belyser ett alarmerande behov av en tydlig nationell insats för den berörda gruppen. Motionens syfte och mål täcker Svenska kyrkans uppdrag gällande så väl undervisning, diakoni, mission och gudstjänst och uppfyller det faktum att alla barn oavsett ålder och oavsett var de bor i Sverige har rätt till en andlig utveckling.

Vicktoria Bagi, Margaretha Herthelius, Inga Alm, Agne Arnesson och Torbjörn Aronson

Särskild mening

Vår mening är att motion 2018:84 i första hand ska bifallas, i andra hand ska motionen avslås och med anledning av motionen ska kyrkomötet besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att säkerställa att en nationell stark satsning för åldersanpassade aktiviteter för åldersgruppen 10–13 +/- några år, innefattas inom ramen för så väl det långsiktiga programmet och det mer kortsiktiga och tidsmässigt avgränsade projektet för lärande och undervisning.

Detta då vår mening är att motionen belyser ett alarmerande behov av en tydlig nationell insats för den berörda gruppen. Motionens syfte och mål täcker Svenska kyrkans uppdrag gällande undervisning, diakoni, mission och gudstjänst och uppfyller det faktum att alla barn oavsett ålder och oavsett var de bor i Sverige har rätt till andlig utveckling.

Nina Wahlin, Amanda Carlshamre och Ellionor Moberg

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:5

Missionsuppdraget

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner som handlar om att kartlägga och utveckla församlingarnas mission och särskilt när det gäller de församlingar som finns i så kallade utanförskapsområden.

Utskottet anser att mission i första hand är en uppgift för församlingar och stift. Utskottet konstaterar att det redan pågår ett arbete med att ta fram råd och vägledning för hur församlingarna kan arbeta med mission bland nyanlända. I arbetet ingår det att ta med frågor som rör missionsteologi, religionsmötet och kyrkliga handlingar i en mångreligiös kontext.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:58, punkt 1, 2 och 3 avslås. Utskottet anser att motion 2018:59, punkt 1, ska anses vara besvarad med vad utskottet anfört och att motion 2018:59, punkt 2, ska avslås.

Till betänkandet finns tre reservationer och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:58, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:58, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:58, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:59, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:59, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2018:58 av Kjell O Lejon, Missionsuppdraget och framtagande av missionsstrategier

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillse att en utredning tillsätts för att

1. kartlägga hur missionsuppgiften beskrivs i församlingsinstruktionerna i Svenska kyrkan, samt hur denna grundläggande uppgift fullgörs i församlingarna,
2. utifrån kartläggningen redogöra för goda exempel på missionsuppgiftens gestaltning i församlingsarbetet,
3. utarbeta ett förslag till missionsstrategier för att människor i Sverige och i andra länder där Svenska kyrkan är verksam ska komma till tro på Jesus Kristus som sin Herre och Frälsare och ges möjlighet att leva i en kristen församlingsgemenskap.

Motion 2018:59 av Petter Nilsson, Missionsinsatser i församlingar med hög invandring och utanförskapsområden

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur missionsinsatser, såväl redan beslutade som nya, kan utvecklas och implementeras i församlingar med hög invandring i utanförskapsområden,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att se över hur ekonomiska medel kan avsättas och riktas mot missionsinsatser i utanförskapsområden, i syfte att göra en samlad nationell insats i frågan.

Yttrande från andra utskott

Ekumenikutskottet har yttrat sig över motion 2018:59 i Eu 2018:2y, *bilaga*.

Bakgrund

Mission har på olika sätt och vid ett flertal tidigare tillfällen behandlats i kyrkomötet. Ett drygt tjugotal motioner har sedan 2009 berört missionsuppdraget. Det har handlat om mission kopplat till lärande och undervisning (barn, vuxna, nysvenska, konvertiter), mission som väg till tro, evangelisation och kommunikation.

Vid 2010 års kyrkomöte behandlade Kyrkolivsutskottet två motioner, 2010:14 och 2010:63, i sitt betänkande *Mission och evangelisering* (KI 2010:11). Motionärerna föreslog att den nationella nivån skulle stärka Svenska kyrkans mission och evangelisation genom utbildningsstöd till församlingar och stift eller genom en gemensam plan för arbetet. Utskottet menade att mission är en dimension i församlingens grundläggande uppgift. Utskottet poängterade att det är i församlingsinstruktionen som församlingar beskriver hur de arbetar med den grundläggande uppgiften och att det är stiftet som har främjande- och tillsynsansvaret. Utskottet ansåg att modeller och metoder för att nå människor hela tiden utvecklas i olika församlingar och sammanhang utifrån en vilja att vara en kyrka där mission ingår som en naturlig del. Utskottet menade att det inte fanns skäl för kyrkomötet att ge några nya uppdrag till kyrkostyrelsen på det sätt som hade föreslagits i motionerna. I enlighet med utskottets förslag avslög kyrkomötet båda motionerna.

Under 2012 års kyrkomöte behandlade Kyrkolivsutskottet i sitt betänkande *Mission i Sverige* (KI 2012:10) bland annat motion 2012:23 som innehöll ett förslag om att kyrkostyrelsen skulle inrätta ett råd för mission i Sverige. Utskottet bejakade behovet av en kontinuerlig reflektion för att öka förståelsen av mission och om hur mission kan utövas och utvecklas. Utskottet menade att den gemensamma satsningen *Dela tro – dela liv* bidrar till att mission lyfts fram i Svenska kyrkan och ansåg därför att motionärernas önskan var tillgodosedd. I enlighet med utskottets förslag avslög kyrkomötet motionen.

Under kyrkomötet 2014 avslogs fyra motioner, 2014:2, 2014:25, 2014:47 och 2014:103 som på olika sätt handlade om församlingsutveckling och mission. Motionerna behandlades av Tillsyns- och uppdragsutskottet. I sitt betänkande (TU 2014:1) hänvisade utskottet till satsningen *Dela tro – dela liv*, vilken man menade såväl i inriktning som omfattning svarade på det som motionärerna ville uppdra åt kyrkostyrelsen. Läronämnden yttrade sig över motion 2014:47 (Ln 2014:8y) och anförde att missionsstrategier förverkligas i varje församling, tydliggörs i församlingsinstruktionen och utarbetas i samspel mellan stiftet och de lokala pastorala områdena.

2017 behandlade Kyrkolivsutskottet fyra motioner i sitt betänkande KI 2017:02. I motionerna 2017:64 och 2017:150 föreslog motionärerna att kyrkostyrelsen skulle göra missionssatsningar, i motion 2017:76 föreslog motionären att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att samla goda kommunikationserfarenheter i en kunskapsbank och i motion 2017:140 ville motionären uppdra till kyrkostyrelsen att göra en deskriptiv sammanställning av institutionssjälvvärden samt göra en långsiktig plan för den. Kyrkolivsutskottet föreslog att motionerna skulle avslås med motiveringen att församlingens grundläggande uppgift i första hand är en fråga för stift och församlingar, att erfarenhetsutbyte redan sker och man hänvisade till pågående arbetet i *Programmet för lärande och undervisning*.

Nätverket Framtiden bor hos oss

År 2000 bildades nätverket *Framtiden bor hos oss*. Bakgrunden var att ett antal stadsförsamlingar i Svenska kyrkan ville stärka och utveckla ett gemensamt arbete med fokus på det mångreligiösa och mångkulturella i storstaden. Nätverket har som mål att pröva metoder, att belysa förhållanden i församlingarna, bedriva påverkansarbete, sprida kunskaper samt att dela erfarenheter internt, inomkyrkligt och externt. Nätverket arrangerar konferenser, utbildningar, delar erfarenheter i form av föreläsningar och seminarier. Foldern *En kyrka med många ansikten* togs fram på arabiska och farsi och annat undervisningsmaterial på arabiska, engelska, persiska och svenska samt gudstjänsttagendor på arabiska.

Under kyrkomötet 2016 bifölls motion 2016:52 och kyrkostyrelsen fick i uppdrag att ta fram en strategi för mission och undervisning bland invandrare. Kyrkolivsutskottet påtalade i sitt betänkande (KI 2016:2) att församlingarna är i stort behov av stöd i att hantera frågor kring mission och undervisning för nya svenskar. Utskottet ansåg att det behövdes mer kunskap och vägledning för att göra den här typen av möten så bra möjligt.

Uppdraget bereds nu inom ramen för den av kyrkostyrelsen beslutade satsningen på *Programmet för lärande och undervisning*.

Utskottets överväganden

Motion 2018:58

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:58.

Utskottet anser att motionen är viktig och att kyrkan behöver reflektera över vad mission innebär i varje tid och i de lokala förutsättningar som råder. Utskottet har uppfattningen att mission, som en dimension i församlingens grundläggande uppgift, i första hand är en fråga för de lokala församlingarna och stiftet. Utskottet gör bedömningen att en kartläggning av församlingsinstruktionerna blir allt för omfattande. Det är också osäkert om en sådan kartläggning verkligen leder till det motionären efterfrågar, då goda exempel är svåra att överföra från en lokal kontext till en annan. Utskottet vill också hänvisa till det pågående arbetet som sker i *Programmet för lärande och undervisning*. Programmet tar visserligen sin utgångspunkt i undervisning men det berör även de övriga dimensionerna i församlingens grundläggande uppgift, inte minst mission.

Utskottet föreslår därför att motion 2018:58 avslås i sin helhet.

Motion 2018:59**Utskottets förslag:**

1. Kyrkomötet beslutar att motion 2018:59, punkt 1 ska anses besvarad med vad utskottet anfört.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:59, punkt 2.

Kyrkomötet beslutade 2016 att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram råd och vägledning för hur församlingarna kan arbeta med mission för nyanlända. Uppdraget är under beredning i nära relation med biskopsmötet och kommer att slutrapporteras till kyrkomötet 2019. I uppdraget arbetas det med hur större frågor om missionsteologi och religionsmöten främjar trygghet i hur Svenska kyrkan ska agera i situationer som rör de kyrkliga handlingarna. Biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* (2012) är en grund för detta arbete. Uppdraget bereds inom ramen för *Programmet lärande och undervisning*.

Utskottet anser det är inom ramen för sitt pastorala uppdrag som de lokala församlingarna på ett klokt och ansvarsfullt sätt kan och ska hantera uppgiften att utöva mission.

Utskottet föreslår därför att kyrkomötet beslutar att motion 2018:59, punkt 1 ska anses besvarad men att punkt 2 ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Inga Alm, Ann-Christine From Utterstedt, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Anders Ahl, Christoffer Wallin, Cecilia Brink, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2018:58, punkt 1–3.

Torbjörn Aronson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets förslag till förmån för bifall till motion 2018:59, punkt 1–2.

Torbjörn Aronson

Reservation 3

KI 2018:5

Jag reserverar mig mot utskottets förslag gällande motion 2018:59 till förmån för bifall till motion 2018:59, punkt 1–2.

Vi lever i en orolig tid, men Svenska kyrkan kan fylla de otrygga och andefattiga hålrum som finns i vårt svenska samhälle. Den senaste tidens regeringar har skapat det som brukar benämnas som utanförskapsområden. I dessa utanförskapsområden finns ett skriande behov av resurser från vårt samhälle. Svenska kyrkan kan inte förse dessa områden med materiella behov, men vi kan erbjuda vår gemenskap, något som inte kan köpas för pengar. Därför är det viktigt att Svenska kyrkan, än mer än idag, missionerar i dessa områden för att skänka förhoppningar och välsignelse. Svenska kyrkan kan inte ersätta det behov av t.ex. lärare och poliser som efterfrågas i dessa områden. Men, vi kan komma med andlighet och tro. Vi kan dra vårt strå till stacken. Det är ovärderligt. Därför anser jag att denna motion skall bifallas i sin helhet.

Ann-Christine From Utterstedt

Särskild mening

Jag anmäler särskild mening vad gäller motion 2018:58 med motivering:

Kyrkan är mission och mission är kyrkans viktigaste uppdrag. Vi kan arbeta med mission på massor av sätt och en del sätt kan eller måste vi avstå från, men att avfärda en motion om översyn av Svenska kyrkans missionsarbete kan inte avfärdas med motiveringen att det är en lokal eller regional angelägenhet. Om vi verkligen vill att vår kyrka ska leva vidare och till och med växa måste vi på allvar prioritera mission, i betydelsen evangelisation, på alla nivåer.

David Castor

Kyrkomötet
Ekumenikutskottets yttrande 2018:2y

**Missionsinsatser i församlingar med hög invandring
och utanförskapsområden**

Till Kyrkolivsutskottet

Ekumenikutskottets yttrande över motion 2018:59 Missionsinsatser i församlingar med hög invandring och utanförskapsområden.

Ekumenikutskottet noterar behovet av reflektion om mission såväl på ett individuellt som gemensamt plan. I biskopsbrevet 2012 *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext*, lämnas råd och vägledning när Svenska kyrkan möter människor i en mångreligiös situation. Vid öppnandet av kyrkomötet 2018 uttryckte den syrisk ortodoxe patriarken betydelsen av att Svenska kyrkan intagit en respektfull ekumenisk hållning till de syriska ortodoxa som kommit till Sverige.

Svenska kyrkan är i många församlingar i utanförskapsområden aktiva och arbetar med stor kompetens, även genom diakonalt arbete, och i verksamhet på olika språk. Detta sker även där kyrkotillhörigheten är lägre än i Svenska kyrkan som helhet.

En viktig reflektion om mission är behovet av lärjungaskap – att växa inifrån i kristen tro. I det globala perspektivet förs ofta resonemang om vad uttrycket ”mission från marginalen” innebär, framför allt vem det är som befinner sig i marginalen. Det finns inte ett centrum i världen från vilket mission utgår, utan istället många centra i världen. Det centrum vi i mission utgår från är Kristus.

Uppsala den 3 oktober 2018

På Ekumenikutskottets vägnar

Gun Eriksson, ordförande

Stig Lundberg, sekreterare

Beslutande: Gun Eriksson, ordförande, Katarina Glas, Stefan Hortlund, Agneta Brendt, Klas Corbelius, Johan Garde, Ulla Birgersdotter, Karin Nodin, Jan Wahn, Camilla Berard Granström, Jan Olov Sundström, Jerker Schmidt, Anders Nihlgård, Anders Novak och Ulla Löfven

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Christian Bonde, Erik Vikström, Veronica Litström, Britas Lennart Eriksson, Stig Axelsson, Roger Larsson, Kristin Molander, Åsa Ingårda, Niklas Larsson, Linnea Bjuhr, Madelaine Erlandsson, Birgitta Axelsson Edström och Caroline Åkerhielm.

Biskoparna Fredrik Modéus och Sören Dalevi har deltagit i utskottets överläggningar

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:6

Uppföljning av #metoo och #vardeljus

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:88 som handlar om Svenska kyrkans arbete mot sexuella övergrepp. Motionären föreslår att kyrkostyrelsen överväger vilka åtgärder som måste vidtas nationellt för att implementera det förebyggande arbetet gällande sexuella övergrepp som #vardeljus hösten 2017 vittnade om. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen då utskottet vill vidga arbetet till att omfatta ett större sammanhang än arbetsplatsen. Utskottet vill därför föreslå kyrkomötet att med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som ska vidtas nationellt för att utveckla arbetet mot sexuella övergrepp och trakasserier ytterligare.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:88.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:88 uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och trakasserier samt att med särskilt fokus på ålders- och könsmaktsordning synliggöra och vidareutveckla det goda arbete som redan pågår.

Motionens förslag

Motion 2018:88 av Sandra Ryström Signarsdotter, Uppföljning av #metoo och #vardeljus

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att överväga vilka åtgärder som måste vidtas nationellt för att implementera det förebyggande arbetet gällande sexuella övergrepp som #vardeljus hösten 2017 vittnade om, med syftet att Svenska kyrkan ska bli en arbetsplats där detta inte kan förekomma.

Bakgrund

Svenska kyrkans arbete med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp

1996 beslutade ombudsmötet att Svenska kyrkan på ett tydligare sätt skulle arbeta med att bemöta och förebygga sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang (OF1996:506, Skr 1996:505). En arbetsgrupp tog fram *Riktlinjer för handhavandet inom Svenska kyrkan av situationer där människor såväl barn som vuxna blivit utsatta för sexuella övergrepp av kyrklig personal*, vilka antogs av Svenska kyrkans centralstyrelse 1998.

2011 reviderades dessa riktlinjer p.g.a. av att kunskapsområdet var omfattande och frågan viktig för Svenska kyrkan samt att Lutherska världsförbundet arbetade fram (med bland annat personal från Svenska kyrkans nationella nivå) *Kyrkornas NEJ till våld mot kvinnor* (2002). Revideringen resulterade i dokumentet: *Vad gör vi nu? Bemötande och förebyggande av sexuella övergrepp*.

En oberoende utredare gjorde 2011 en kartläggning av alla tillsynsärenden med sexuell prägel, som behandlats i Svenska kyrkans tretton domkapitel under perioden 2000–2011. Den har titeln *Inventering av anmälningar om misstänkta sexuella övergrepp, vilka föranlett domkapitel att pröva frågan om disciplinåtgärd, åren 2000–2011*. Utredare var Kerstin Berglund, doktor i straffrätt. Kartläggningen visade att domkapitlen i allt väsentligt följt gällande riktlinjer. Närmare en tredjedel av de fall som lett till en påföljd innebar en obehörigförklaring att utöva kyrkans vigningstjänst. Kartläggningen är en offentlig handling.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågan om att aktivt verka mot sexuellt utnyttjande och mot sexuella handlingar där det finns offer har behandlats av såväl 2007 som 2009 års kyrkomöten. Den ena gången med anledning av motion 2007:69 och den andra med anledning av motion 2009:88 I Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2007:13 finns en beskrivning av det arbete som Svenska kyrkan bedriver mot sexuellt utnyttjande, mot pornografi samt hur Svenska kyrkan tar avstånd från sexuella handlingar där det finns offer. I betänkandet beskrivs även Svenska kyrkans stöd till dem som blivit utsatta för sexuellt utnyttjande och övergrepp.

I sina överväganden konstaterar utskottet att det redan pågår ett kontinuerligt arbete och att det utförs kortare och längre insatser för att motverka sexuellt utnyttjande. Utskottet menar också att det sker ett kompetent arbete inom Svenska kyrkan i mötet med människor som är i behov av stöd efter sexuella övergrepp samt att de utbildningsinsatser som sker inom Svenska kyrkan kommer att bidra till att kompetensen ökar för att identifiera sexuella övergrepp och ge de utsatta rätt stöd. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås och kyrkomötet beslutade enligt utskottets förslag. Motion 2009:88 avslogs med ett liknande övervägande där utskottet konstaterade att det redan pågick ett kontinuerligt arbete för att motverka sexuellt utnyttjande.

Trygga möten

Svenska kyrkan och Svenska Kyrkans Unga önskar erbjuda trygga och säkra miljöer för barn och unga som vistas i våra verksamheter. Sedan 1998 har vi på olika sätt arbetat med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp i kyrkliga sammanhang. Sedan 1 april 2017 finns ett avtal mellan scouterna och Svenska kyrkan (och indirekt Svenska Kyrkans Unga) som möjliggör att Svenska kyrkans anställda, ideella och förtroendevalda, från 15 år och uppåt får tillgång till webbutbildningen TM (Trygga möten) utan kostnad. Utbildningen ger ledare kunskaper om hur man förebygger övergrepp och kränkningar, hur man handlar om man tror att någon far illa eller hur man agerar när något inträffar.

Konferensen När gränser överskrids

Den 5–6 december 2018 planeras en nationell, öppen konferens i Uppsala, med namnet *När gränser överskrids*. Konferensen vill bland annat uppmärksamma att Svenska kyrkan arbetat i 20 år med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp. I samband med detta görs också en kvantitativ och en kvalitativ utvärdering av arbetet

mot att förebygga sexuella övergrepp. Konferensen kommer också att presentera rekommendationer för de kommande årens arbete med dessa frågor.

KI 2018:6

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:88.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:88 uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och trakasserier samt att med särskilt fokus på ålders- och könsmaktsordning synliggöra och vidareutveckla det goda arbete som redan pågår.

Utskottet anser att motionen är viktig och angelägen och delar motionärens uppfattning att trakasserier och sexuella övergrepp förekommer, i kyrkliga sammanhang. Svenska kyrkan ska vara en miljö där sexuella övergrepp och trakasserier inte förekommer.

Utskottet förstår betydelsen av att det bedrivs ett förebyggande arbete, för att öka kunskapen och höja medvetandet kring sådant som rör sexuella övergrepp och trakasserier. Utskottet vill framhålla att det bland de utsatta också finns pojkar/män.

Under utskottets beredning av ärendet har det framgått att mycket redan görs, särskilt när det gäller sexuella övergrepp och trakasserier på den kyrkliga arbetsplatsen. Det finns anmälningsrutiner och stöd till de som drabbats. Det är utskottets uppfattning att det arbetet kan vidgas till ett större sammanhang som också rymmer organisationskultur och beteendemönster. Det är viktigt att unga både omfattas av det förebyggande arbetet men också att de ges möjlighet att bli en del av det.

Utskottet föreslår därför med anledning av motion 2018:88 att kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att se över vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas nationellt för att förebygga sexuella övergrepp och trakasserier. I uppdraget ska även ingå att med särskilt fokus på ålders- och könsmaktsordning synliggöra och vidareutveckla det goda arbete som redan pågår.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Peter Ekman, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Anders Ahl, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:7

Tillgängligheten i lokaler och verksamheter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:31 om tillgänglighetsfrågor. Motionärerna vill att kyrkostyrelsen implementerar policydokumentet *En kyrka för alla* och ser över möjligheten att utveckla tillgänglighetsfunktionen i appen *Kyrkguiden*.

Utskottet vill lyfta Svenska kyrkans ansvar i tillgänglighetsfrågor i överenskommelsen med staten kring kyrkoantikvariska frågor och vill också uppmärksamma den förstudie som pågår kring funktionsvariationer.

Utskottet delar motionärernas åsikt att policydokumentet *En kyrka för alla* bör implementeras men anser det nödvändigt att även det mer aktuella dokumentet *Gåvan att finnas till* också finns med i implementeringsarbetet. När det gäller information om tillgänglighet i *Kyrkguiden* är utskottet överens med motionärerna om att informationen behöver utvecklas. Utskottet understryker vikten av samverkan med organisationer inom funktionsvariationsområdet när det arbetet görs.

Utskottet föreslår därför att motionens första punkt ska avslås, att motionens andra punkt ska bifallas och vill med anledning av motionen uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till*.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:31, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:31, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:31, punkt 1 uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till*.

Motionens förslag

Motion 2018:31 av Hanna Unger m.fl., Tillgängligheten i lokaler och verksamheter

Kyrkomötet beslutar att

1. uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumentet *En kyrka för alla*,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att se över möjligheten att utveckla tillgänglighetsfunktionen i *Kyrkguiden*.

Bakgrund

Tillgänglighetsfrågor kan handla om en rad olika områden, bland annat fysisk tillgänglighet för funktionsnedsatta och ett allmänt inkluderande tankesätt i verksamheten. Det finns lagar som reglerar dessa områden. Enligt plan- och bygglagen, år 2010, ska alla lokaler dit allmänheten har tillträde vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga. Att hinder i lokaler undanröjs är fastighetsägarens ansvar. Det finns också en diskrimineringslag som syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Nätverk för frågor om funktionshinder

Svenska kyrkan är representerad i Sveriges kristna råds (SKR) arbetsgrupp för frågor som rör funktionshinder. Gruppen arbetar med en inkluderande teologi utifrån dokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till* (se nedan) och anordnar regelbundna möten för kyrkornas medarbetare. Målet är att frågor om funktionshinder ska finnas med överallt i kyrkornas verksamhet och ses ur människovärdes-, rättighets- och tillgänglighetsperspektiv. Det leder till att kyrkorna är öppna och tillgängliga för alla.

Det finns också ett nordiskt nätverk för kyrka-funktionshinderfrågor som möts vartannat år. I september 2017 hade nätverket ett möte i Uppsala med dokumentet *Gåvan att finnas till* som tema. Konferensen samlade 30-talet deltagare från Sverige, Finland, Norge och Danmark.

Kyrkornas världsråd (KV), där Svenska kyrkan är medlem, har ett nätverk för frågor kring funktionshinder, EDAN, som träffas regelbundet och har gett ut flera viktiga dokument som kan användas som underlag för medlemskyrkornas arbete med funktionshinder.

En kyrka för alla och Gåvan att finnas till

Dokumentet *En kyrka för alla* är ett policydokument för kyrkornas arbete med frågor om funktionsnedsättning. Dokumentet togs fram på uppdrag av SKR av Föreningen Furuboda tillsammans med en arbetsgrupp med representanter från de olika kyrkofamiljerna. Dokumentet antogs av SKR:s styrelse 2008 och innehåller teologiska utgångspunkter och praktiska mål och utmaningar. Syftet med *En kyrka för alla* var att förmå kyrkor och samfund att genomföra en självkritisk granskning.

Nätverket inom KV, EDAN, arbetade 2016 fram ett dokument inom samma område, *The Gift of Being*, och året efter gav SKR ut dokumentet i svensk översättning. Dokumentet riktar sig till kyrkorna i den ekumeniska familjen och deras samhällen. SKR:s förhoppning är att det bidrar med kunskap till gemenskaper av troende, deras ledare, teologistudenter och deras lärare och ger dem inspiration för att fortsätta arbeta för att bli inkluderande kyrkliga gemenskaper. SKR:s nätverk om frågor kring funktionshinder anser detta vara det mest aktuella dokumentet på området idag.

Kyrkguiden

Kyrkguiden är Svenska kyrkans app för att hitta till kyrkor runt om i landet. I den kan man söka efter en specifik kyrka, kapell eller annan plats, eller efter olika sorters verksamhet. Kyrkguiden bidrar till att tillgängliggöra kyrkorna som en del i vårt gemensamma kulturarv. Finns det inte möjlighet att besöka dem i verkligheten, kan det göras digitalt genom beskrivningar av kyrkor, elektroniskt guidade turer och bilder. I

stort sett allt material som finns för varje kyrka eller plats är information som en webb-redaktör för respektive församling väljer att skriva in i den så kallade platsadministrationen på webben, ett gränssnitt för data som är gemensam för svenskakyrkan.se och Kyrkguiden.

När man hittat en kyrka eller annan plats i appen kan man klicka sig vidare för att läsa mer om både själva kyrkan/platsen och församlingen och den verksamhet som finns där. För varje plats kan också anges platsegenskaper: församlingshem, kansli, pilgrimskyrka, toalett, tillgänglig, WiFi, laddningsstation, audioguide, panorama, hörselslinga. Varje platsegenskap visas som en symbol med koppling till den egenskapen, exempelvis är symbolen för ”tillgänglig” en rullstolsburen person.

Även platsegenskaperna läggs upp lokalt av församlingarnas webbredaktörer. Det finns idag inga riktlinjer för vad som mer specifikt menas med eller kvalificeras som en tillgänglig plats. Exempelvis kan det idag syfta på att det finns ramp, handikapptoalett eller båda. Det är däremot möjligt att lägga in en beskrivning som fritext men detta används endast ibland.

Tekniskt är det inte ett stort arbete att lägga till eller ta bort symboler som specificerar tillgängligheten ytterligare men arbetet med att lägga in rätt fakta utförs idag av respektive församling.

Den nationella nivån har fått få synpunkter på denna funktion av Kyrkguiden.

Fastighetsregistret

Kyrkappens administration är inte det enda sättet att lagra information om kyrkans fastigheter. Ett nytt fastighetsregister för Svenska kyrkan är under uppbyggnad.

Den information som ska finnas i fastighetsregistret är information såsom adress, koordinater, fastighetsbeteckning, area och dylika data som inte förändras över tid. Meningen med detta är att det ska vara en hanterbar arbetsuppgift att samla in informationen samt att hålla den uppdaterad i registret. Det finns därför inte planer idag på att inkludera information om byggnadernas tillgänglighet i registret. De uppgifter som är obligatoriska att registrera i fastighetsregistret är definierade i Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB 2017:21) som är fastställda av kyrkostyrelsen.

För att uppgifter om tillgänglighet ska kunna finnas med i ett register som fastighetsregistret behöver det finnas tydliga definitioner. Till exempel måste man definiera kriterier för när en byggnad är tillgänglighetsanpassad. Detta för att säkerställa likvärdig implementation i hela landet.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor om tillgänglighet har behandlats i kyrkomötet vid ett flertal tillfällen och här redogörs för de mest relevanta.

Kyrkomötet 2004 behandlade ett flertal motioner som rörde tillgänglighet: motion 2004:57 *Situationen för blinda och synskadade inom Svenska kyrkan*, motion 2004:25 *Handlingsplan för handikappfrågor* samt motion 2004:26 *Riktlinjer för hörselfrågor*. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande KI 2004:5 avslag på samtliga motioner och hänvisade bland annat till den av riksdagen fastställda *Nationell handlingsplan för handikappolitiken 2000* där man särskilt påtalade att handlingsplanen gällde alla delar av samhället och att kyrkor och församlingar inte utgjorde något undantag. Utskottet hade intrycket av att församlingar och stift redan utvecklade och arbetade med frågorna med hjälp av den lagstiftning som fanns. Kyrkomötet avsåg motionerna enligt utskottets förslag.

I Kyrkolivsutskottets betänkande KI 2013:4 behandlades motion 2013:31 *Tillgänglighet enligt Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland* som förespråkade arbete med

ökad tillgänglighet enligt en modell som finns den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Utskottet menade att det redan fanns tillräckligt med stöd i detta arbete genom lagstiftning, samverkan med andra organisationer med kunskap inom området och dokumentet *En kyrka för alla*. Utskottet föreslog därför avslag på motionen vilket också blev kyrkomötets beslut.

Under åren 2014–2016 behandlade kyrkomötet motioner om tillgänglighet genom parfymfria miljöer och oparfymerade produkter: motion 2014:13 i Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande EE 2014:3, motionerna 2015:25 och 2015:68 i betänkande EE 2015:4, samt motionerna 2016:36 och 2016:37 i betänkande EE 2016:2. Samtliga motioner avslogs av kyrkomötet i enlighet med utskottets förslag då man menade att det är frågor som avgörs lokalt, inte på nationell nivå.

Kyrkomötet har också behandlat motioner om tillgänglighet genom att kvalitets-säkra ljudmiljön i kyrkorummen. Motion 2013:10 i betänkande EE 2013:3 *Ljud i kyrkan* som handlade om att säkerställa ljudmiljön i våra kyrkorum fick avslag med motiveringen att detta inte är en kyrkoordningsfråga. Motion 2016:39 i betänkande EE 2016:2 förespråkade möjlighet att söka medel för ljudanläggningar. Motionen avslogs av kyrkomötet i enlighet med utskottets förslag. Utskottet motiverade sitt förslag till avslag genom att påpeka att man redan idag kan söka medel för förbättringar av ljudmiljö inom ramen för stiftens kyrkobyggnadsbidrag.

Kyrkomötet 2016 beslutade att bifalla motion 2016:60 *Funktionsvariationer* som gällde frågan om att finna former för att stötta Svenska kyrkans arbete kring frågor om funktionsvariationer. Kyrkolivsutskottet föreslog i sitt betänkande KI 2016:17 att motionen skulle avslås och motiverade det genom att lyfta fram policydokumentet *En kyrka för alla*, församlingarnas kontinuerliga arbete med frågorna och betydelsen av biskopsvisitationerna. Kyrkomötets bifall till motionen resulterade i en nu pågående förstudie som beräknas vara klar under 2018.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:31, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2018:31, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2018:31, punkt 1 uppdra till kyrkostyrelsen att implementera policydokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till*.

Utskottet delar motionärernas engagemang i frågor som rör tillgänglighet och funktionsvariationer. Utskottet vill påminna att detta är frågor som rör våra dagliga sammanhang på Svenska kyrkans alla nivåer. Det finns många olika funktionsnedsättningar och intresseorganisationer inom området har valt att använda begreppet funktionsvariationer som ett inklusivt begrepp medan lagstiftaren idag använder begreppet funktionsnedsättning. Utskottet anser att det är viktigt att man inkluderar alla olika funktionsnedsättningar/funktionsvariationer, både fysiska och intellektuella, när man diskuterar tillgänglighetsfrågorna.

Utskottet påminner om att i Svenska kyrkans överenskommelse med staten har Svenska kyrkan ett ansvar att hålla kyrkor som klassificeras som kulturminnen tillgängliga för allmänheten. Utskottet lyfter skriften *Mötesplatser i tiden: Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2019* där bland annat tillgängligheten diskuteras. Där står t.ex. ”För Svenska kyrkan är tillgänglighet ett brett begrepp som handlar lika mycket om

kommunikation och delaktighet som att fysiskt komma in i kyrkorummen.” Utskottet anser att det fortfarande finns mycket att göra när det gäller den fysiska tillgängligheten av kulturminnesmärkta byggnader och befarar att kännedomen om möjligheten till bidrag för tillgängliggörandet av dem är låg.

Utskottet påminner om att det finns en pågående förstudie som ska ta fram förslag på hur församlingarnas medvetenhet om, och arbete med, frågor som rör funktionsvariationer kan stärkas. Förstudien beräknas vara färdig hösten 2018. Utskottet ser att de två dokumenten *En kyrka för alla* och *Gåvan att finnas till* bör utgöra en stomme i kyrkostyrelsens arbete i frågan. Dessa anser utskottet vara bra redskap för Svenska kyrkans samtliga nivåer att arbeta med och lyfter särskilt vikten att man arbetar för att alla ska ha möjlighet att delta i Svenska kyrkans verksamhet. Utskottet noterar att motionärerna endast nämner den äldre av de två skrifterna men anser att det är viktigt att det mest aktuella dokumentet *Gåvan att finnas till* också lyfts fram och därför föreslår utskottet att motionens första punkt avslås men att kyrkostyrelsen ges uppdraget att implementera båda policydokumenten.

När det gäller information om tillgänglighet i Kyrkguiden och webbens platsadministration är utskottet överens med motionärerna om att informationen behöver utvecklas. Utskottet ser ett behov av ytterligare stöd till församlingar och stift i att föra in fylligare och tydligare information. Detta stöd bör inkludera både tekniska åtgärder, rutiner och utbildning i tillgänglighetsfrågor. Utskottet understryker vikten av samverkan med organisationerna på funktionsvariationsområdet när detta arbete görs.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Niklas Grahn, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Niklas Grahn, ordförande, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Agne Arnesson, Inga Alm, Anders Ahl, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2018:8

Församlingarnas statistikrapportering

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2018:69. Motionärerna vill att kyrkostyrelsen ser över församlingarnas statistikrapportering och utvärderar om den är ändamålsenlig. Utskottet bejakar det viktiga i att statistikrapporteringen utvärderas och att man säkerställer att den är ändamålsenlig. Utskottet betonar också vikten av långsiktigheten och försiktighetsprincipen i statistiken som innebär att man inte ofta bör lägga till ny statistik i rapporteringen.

Utskottet har tillit till att kyrkostyrelsen ständigt arbetar med utveckling och kvalitetssäkring av statistikarbetet och säkerställer i dialog med stift och församlingar att den statistik som samlas är ändamålsenlig och föreslår därför ett avslag på motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:69.

Motionens förslag

Motion 2018:69 av Linda Sjöo m.fl., Församlingarnas statistikrapportering

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över församlingarnas statistikrapportering och utvärdera om den fyller den funktion som var tänkt.

Bakgrund

I likhet med andra större organisationer samlar Svenska kyrkan in data för att ge möjlighet till uppföljning, utvärdering, forskning och utveckling. Uppgifterna i registren och i statistiken utgör en resurs för att fatta välinformerade beslut i verksamheten.

Kyrkostatistiken började administreras på nationell nivå i början av 1970-talet. Fokus låg då helt på att dokumentera gudstjänstsedens utveckling efter önskemål om att ha möjlighet till jämförelser över tid och summeringar för utvecklingen i hela riket. Under tidens gång har kyrkostatistiken utökats till att omfatta mer och mer av Svenska kyrkans verksamhet.

Fånga upp förändringar och nya områden

Uppgiften i arbetet med kyrkostatistik på den nationella nivån är att sammanställa, kvalitetssäkra, analysera och tillgängliggöra den statistik som församlingarna samlar in. Ambitionen är att statistiken både ska innehålla verksamhetsformer som funnits

med en längre tid så att förändringar över tid ska kunna skönjas, och att statistiken ska beakta de nya verksamhetsområden som växer i omfång.

I takt med att församlingsverksamheten förändras kommer det in önskemål från medarbetare och förtroendevalda om att mer av Svenska kyrkans verksamhet ska inkluderas i statistiken. Diskussioner om nya områden förs kontinuerligt mellan nationell nivå, stift och församlingar. Dessa samtal är den huvudsakliga anledningen till att nya kategorier tillkommit genom åren, exempelvis omarbetningar av gudstjänststatistiken (1998), deltagande i barn- och ungdomsverksamhet och körer (2000), konserter (2004), kategorierna kring konfirmandverksamhet och allmän verksamhet för vuxna (2005), utställningar (2007) och diakonala uppgifter (2014).

Det har ändå alltid varit ett urval av Svenska kyrkans verksamhet som redovisas i verksamhetsstatistiken. Om en verksamhet räknas i kyrkostatistiken betyder det inte att den är mer betydelsefull än andra verksamheter, utan det finns andra kriterier för vilken statistik som samlas in, t.ex. är det inte meningsfullt att räkna all verksamhet i siffror.

Ledordet i fråga om förändringar i verksamhetsstatistiken är försiktighet. En förutsättning för att en statistikuppgift ska kunna följas över tid är att den räknats på samma sätt under alla år, vilket gör det möjligt att följa utvecklingen över tid. Därför görs inte så många förändringar och befintliga kategorier behålls som de redan är utformade så långt det är möjligt.

Metodfrågor kring kyrkostatistik diskuteras utförligt i Svenska kyrkans publikation: Erika Willander 2009, *Konsten att räkna kyrkostatistik*. Uppsala: Svenska kyrkan.

Återkoppling och utvärdering

I arbetet med kyrkostatistik på den nationella nivån ingår också att utvärdera och utveckla arbetet. I en enkät till anställda och förtroendevalda, den s.k. interna kyrkbussen som gick ut till kyrkoherdar i september 2018, ställdes frågor om hur statistikinsamlingen upplevs. I arbetet med att kvalitetssäkra den insamlade statistiken förs samtal med vissa församlingar och även där samlas det in synpunkter, önskemål och utvecklingsmöjligheter.

Det finns även utvecklingsprojekt på vissa områden där det också inkommer nyttig återkoppling.

Automatisering av statistikinsamlingen

Den nationella nivån har identifierat ett behov av att underlätta för församlingar att rapportera in verksamhetsstatistiken. Därför har det i maj 2018 påbörjats ett pilotprojekt, inspirerat av det automatiserade insamlingssätt som Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland haft sedan 2017. Pilotprojektet ska utveckla och testa löpande insamling av Svenska kyrkans verksamhetsstatistik via lokalbokningssystem, app och webbgränssnitt. Runt tio församlingar kommer att prova automatiserad löpande inrapportering av statistik inom ramen för pilotprojektet.

Utredning av nya statistik kategorier

I och med den nya kyrkohandboken för Svenska kyrkan pågår under 2018 ett utvecklingsarbete, en reformering av kategorier i gudstjänststatistiken. Det diskuteras också ett fortsatt behov av att utveckla statistiken över det diakonala arbetet i församlingarna.

Innan nya kategorier kan införas i verksamhetsstatistiken eller att regelbundna enkätfrågor om verksamheten ställs, behöver det utredas vad som är möjligt att mäta med hög kvalitet i data och utan risk för att sekretess röjs inom exempelvis själavård och diakonalt arbete.

Vid 2011 års kyrkomöte behandlades motion 2011:14 om att utöka statistikinsamlingen till att även omfatta det sociala arbetet i Svenska kyrkan. Motionen bereddes av Kyrkolivsutskottet (KI 2011:17). Utskottet ansåg då att det arbete som redan påbörjats på den nationella nivån med att hitta relevanta nyckeltal för det diakonala arbetet som går att mäta med statistik var en början av det som motionären efterlyste. Därför föreslog utskottet dels att motionen skulle avslås och dels att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen till känna vad utskottet anfört. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag. Motionen och utskottets behandling resulterade i att en utredning gjordes 2012–2013 av hur det sociala arbetet kunde mätas. Den ledde i sin tur fram till att nya kategorier inom diakonalt arbete infördes i verksamhetsstatistiken 2014.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2018:69.

Utskottet håller med motionärerna att det är viktigt att församlingarnas statistikrapportering följs upp och utvärderas samt att man säkerställer att den är ändamålsenlig. Utskottet anser att kyrkostatistiken är ett viktigt verktyg för samtliga nivåer för analyser, verksamhetsutveckling och prioriteringar i verksamheten. Utskottet lyfter också vikten av riktlinjer i rapporteringen så att statistiken blir korrekt och jämförbar över hela landet.

Utskottet vill betona vikten av långsiktigheten och försiktighetsprincipen i statistiken som innebär att man inte ofta bör lägga till ny statistik i rapporteringen. Självavård och diakonala samtal ser utskottet som verksamhet som svårigen går att få in i statistikrapporteringen eftersom det både finns svårigheter i definitioner och avgränsningar samt allvarliga problem utifrån tystnadsplikten.

Utskottet har tillit till att kyrkostyrelsen ständigt arbetar med utveckling och kvalitetssäkring av statistikarbetet och säkerställer i dialog med stift och församlingar att den statistik som samlas är ändamålsenlig.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2018:69.

Uppsala den 4 oktober 2018

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Agne Arnesson, ordförande

Sigurdur Hafthorsson, sekreterare

Beslutande: Agne Arnesson, ordförande, Niklas Grahn, Marie Nielsén, Ronny Hansson, Ann-Sofie Karlsson Ågren, Peter Egardt, Kent Karlsson, Elisabet Berggård, Inga Alm, Anders Ahl, Mats Ershammar, Karin Janfalk, Vicktoria Bagi, Torbjörn Aronson och Margaretha Herthelius.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lina Dahm, Kurt Lampinen, Anna Rapakko, Johannes Fransson, Sara Waldenfors, Amanda Carlshamre, Erik Olebark Ringheim, Nina Wahlin, Ellionor Moberg, Christoffer Wallin, Lisa Gerenmark, David Castor och Magnus Jarnling.

Biskoparna Eva Brunne och Thomas Petersson har deltagit i utskottets överläggningar.

KI 2018:8

Reservation

Jag reserverar mig mot beslutet om avslag på motion 2018:69 till förmån för motionen.

Vicktoria Bagi